

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

2020

Otto Soininen

TILINPÄÄTÖKSEN VALMISTELU

– Case Yritys X

Otto Soininen

TILINPÄÄTÖKSEN VALMISTELU

- Case Yritys X

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, jonka toimeksiantajana toimi varsinais-suomalainen ravintola-alan yritys. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kyseisen yrityksen tilinpäätöksen valmistelua ja sen aikana tapahtuvaa prosessia kirjanpitovelvollisen sekä kirjanpitäjän välillä. Lisäksi tavoitteena oli tutkia yrityksen viimeisintä tilinpäätöstä, siinä esiintyviä erilaisia laskelmia sekä sen laatimisessa käytettäviä toimenpiteitä.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi tilinpäätöksen keskeisiä käsitteitä, kuten tasetta, tuloslaskelmaa, poistomenetelmiä sekä yleisimpiä jaksotuksia. Huomiota kiinnitetään myös asioihin, joita kirjanpitovelvollisen yhteistyössä kirjanpitäjän kanssa tulee selvittää aina itse tilikauden päättämisestä tilinpäätöksen valmistumisen jälkeisiin toimiin.

Tapaustutkimuksessa eli casessa tutkittiin toimeksiantajayrityksen viimeisimpää tilinpäätöstä sekä siinä käytettyjä hyvän kirjanpitotavan mukaisia toimintatapoja. Tavoitteena oli sekä vastata johdannossa esitettyihin kysymyksiin sekä saada selville, millä tavoin yrityksen tilinpäätöstä lähdetään laatimaan ja millaisia keinoja kirjanpitäjä voi käyttää sitä tehdessään.

Opinnäytetyössä onnistuttiin vastaamaan tärkeimpiin esiin nostettuihin kysymyksiin sekä toimittamaan saataville hyvin havainnollistavia esimerkkejä, joita voivat jatkossa käyttää oppimisen ja ammattitaidon tukena sekä alaa opiskelevat henkilöt, työelämässä olevat kirjanpitäjät että kirjanpitovelvolliset.

ASIASANAT:

Taloushallinto, tilinpäätös, kirjanpito

Otto Soininen

PREPARING FINANCIAL STATEMENTS

- Case Company X

The mandator of this case study thesis is a limited liability company from Southwest Finland that specialises in catering industry. The goal of this thesis was to study the process that happens while preparing financial statements for a company. Another purpose was to study the latest annual accounts of the company in question and to provide examples of calculations and measures that were used in the process.

The theory section of this thesis revolves around key concepts of financial statements, such as balance sheets, profit and loss accounts and writeoffs. Another part of this section pays attention to different concerns that the company, alongside with the accountant, have to bear in mind during the whole process from concluding the accounting period to finishing the financial statements.

In the case study, the financial statements of the company were examined. The purpose was to find answers to the questions that were established in the introduction and to find out what sort of means accountants can use while preparing financial statements.

In this study, the most important objectives were achieved, such as providing examples of calculations and measures used. These examples can be later used by accounting students, accountants and even companies themselves to reinforce their competence.

KEYWORDS:

Financial management, financial statements, bookkeeping

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 TILINPÄÄTÖS	8
2.1 Tase	8
2.1.1 Taseen vastaava	8
2.1.2 Taseen vastattava	12
2.2 Tuloslaskelma	14
2.3 Tase-erittelyt	17
2.4 Liitetiedot	18
2.5 Tilinpäätöksen jälkeen	18
3 TILINPÄÄTÖKSEN VALMISTELU	21
3.1 Kirjanpito	21
3.2 Tilinpäätöksen vaatimukset	21
3.3 Poistot tilinpäätöksessä	23
4 CASE: YRITYS X:N TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMINEN	24
4.1 Tilikauden saamiset	24
4.2 Tilikauden ostovelat	25
4.3 Tehdyt poistot	25
4.4 Palkkajaksotukset	26
4.4.1 TyEL- ja TVM-jaksotus	26
4.4.2 Lomapalkkajaksotus	28
4.5 Inventaario	29
4.6 Verotili ja verojaksotukset	29
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
LÄHTEET	33

KUVAT

Kuva 1. Kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava (Kerbs 2016)	15
Kuva 2. Toimintokohtaisen tuloslaskelman kaava (Kerbs 2016)	17

TAULUKOT

Taulukko 1. Esimerkki tehdystä poistosta.	26
Taulukko 2. TyEL-jaksotus.	27
Taulukko 3. TVM-jaksotus.	27

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO

ALV	Arvonlisävero
EVL	Elinkeinoverolaki
HTM	Kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja
KHT	Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja
KPL	Kirjanpitolaki
PRH	Patentti- ja rekisterihallinto
TyEL-maksu	Työeläkemaksu
TVM-maksu	Työttömyysvakuutusmaksu
YEL	Yrittäjän eläkevakuutus

1 JOHDANTO

Vuosittain tehtävä tilinpäätös on yksi yrittäjyyden keskeisimmistä työkaluista, jonka avulla tuhannet yksityiset toiminimet kuin laajatkin satoja henkilöitä työllistävät yritykset saavat luotua katsauksen liiketoimensa taloudelliseen tilaan. Tilinpäätöksen voisi myös kuvailla olevan yhden keskeisimmistä haasteista niin yritys-elämässä kuin taloushallinnon alalla. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitä asioita tulee ottaa huomioon osakeyhtiön kirjanpitoa tehdessä ennen tilinpäätöksen lopullista laatimista. Opinnäytetyö on tehty Yritys X:n vuoden 2019 kirjanpitoaineistoon pohjautuen, mutta opinnäytetyön tarkoituksena on saada kattava katsaus aiheeseen, jota voivat hyödyntää sekä yrittäjät että kirjanpitoa ammatikseen harjoittavat.

Tässä opinnäytetyössä pyritään vastaamaan muun muassa seuraaviin kysymyksiin: Miten osakeyhtiön tilinpäätös laaditaan? Millaisia asioita kirjanpitäjän ja yrittäjän tulee ottaa huomioon ennen tilinpäätöksen laatimista?

Opinnäytetyön empiirisessä osiossa seurataan tilitoimiston asiakkaana olevan Yritys X:n kirjanpitoa aina tilikauden alusta sen loppuun. Työn tavoitteena on selvittää mahdolliset ongelmatilanteet sekä esittää niihin ratkaisut että nostaa esille vaiheet, jotka edesauttavat yrityksen tilinpäätöksen valmistelua sekä toteuttamista. Tutkimuksessa myös käsitellään laskelmia ja hyviä toimintatapoja, joita kirjanpitäjä voi hyödyntää tilinpäätöstä laatiessaan.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa perehdytään yleisesti tilinpäätökseen sekä asioihin, joita yritykseltä vaaditaan selvitettäväksi ennen tilikauden päättymistä. Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä on tapaustutkimus eli case-tutkimus. Tapaustutkimuksen toteutuksessa on käytetty toimeksiantajayrityksen kirjanpitoaineistoa sekä sen pohjalta laadittua tilinpäätöstä. Teoriaosuuden laatimisessa on käytetty taloushallinnon alan kirjallisuutta Turun ammattikorkeakoulun sähköisestä tietokannasta sekä erilaisia aiheeseen liittyviä artikkeleita.

2 TILINPÄÄTÖS

Kirjanpitovelvollisia ovat oikeushenkilöt kuten avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt, osakeyhtiöt, osuuskunnat, yhdistykset, säätiöt, muut yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt sekä uskonnollisten yhdyskuntien rekisteröidyt paikallisyhteisöt. Oikeushenkilöiden lisäksi myös liike- tai ammattitoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt ovat kirjanpitovelvollisia. (KPL 1:1, 1:1a.)

Kirjanpitolain mukaan yritysten tulee laatia tilikaudestaan tilinpäätös, johon sisältyy tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaava tase, tuloksen muodostumista kuvaava tuloslaskelma, varojen hankintaa ja niiden käyttöä selvittävä rahoituslaskelma ja näitä täydentävänä liitteenä olevat tiedot eli liitetiedot. Rahoituslaskelmaa edellytetään vain yrityksiltä, jotka ovat suuryrityksiä tai yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä. Tilinpäätökseen on myös liitettävä toimintakertomus, jos kirjanpitovelvollinen on julkinen osakeyhtiö, sellainen osuuskunta tai yksityinen osakeyhtiö, joka ei ole mikro- tai pienyritys tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. (KPL 3:1.)

2.1 Tase

Tilinpäätökseen sisältyvää tasetta voisi ajatella yrityksen taloudellisena tilaa kuvaavana mallina. Tase jaetaan kahteen osaan: vastaavaan, eli karkeasti sanottuna yritykselle tuloa tuottavaan omaisuuteen sekä varallisuuteen että vastattavaan, johon kuuluu yrityksen oma pääoma ja vieras pääoma. (Leppiniemi & Kykkänen, 2019.)

2.1.1 Taseen vastaava

Pysyvät vastaavat

Taseen vastaava puoli jaetaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyvät vastaavat on tarkoitettu tuottamaan yritykselle tuloa pitkällä aikavälillä, usein pidemmällä kuin mitä yksittäinen tilikausi kestää. Näitä ovat aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset.

Aineettomat hyödykkeet jaetaan tasekaavassa neljäksi hyödykkeitä sisältäväksi alaräksi, joita ovat kehittämismenot, aineettomat oikeudet, liikearvo ja muut

pitkävaikutteiset menot. Viidentenä alueränä on rahoituksen ennakkomaksut. Kehittämismenot ovat yrityksen kehittämistoiminnan menoja. Tämänkaltaisia menoja ovat esimerkiksi tutkimustulosten ja muun tiedon soveltaminen yrityksen valmistamiin hyödykkeisiin verrattuna oleellisesti toisenlaisten hyödykkeiden kehittämiseen. Kehittämismenoja syntyy esimerkiksi prototyyppien suunnittelussa sekä valmistuksessa. Aineettomia oikeuksia ovat mahdollisesti erikseen luovutettavissa olevat hyödykkeet kuten tekijänoikeudet, tavaramerkkioikeudet ja patenttioikeudet. Myös luovuttamattomia aineettomia oikeuksia voi olla, kuten liikennelupia ja tietokoneohjelmistojen käyttöoikeuksia. Aluerä liikearvo on se osa yrityksen arvosta, joka ylittää tunnistettavissa olevien, taseeseen merkittyjen tuotannontekijöiden arvon. Liikearvon muodostuminen perustuu vaikkapa yrityksen erityiseen osaamiseen tai asiakaskuntaan. Yrityksen toiminnasta muodostuvaa liikearvoa ei merkitä taseeseen. Aluerän ainoa rahoituserä eli ennakkomaksut esittävät yrityksen suorittamia ennakkomaksuja aineettomista hyödykkeistä. Esimerkiksi maksu tietokoneohjelmistosta kuuluu ennakkomaksujen aluerään. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Aineellisten hyödykkeiden neljä hyödykkeitä sisältävää aluerää ovat maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet. Kuten aineettomissa hyödykkeissäkin, viidentenä alueränä on jälleen rahoituksellinen erä ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. Maa- ja vesialueet käsittää muun muassa maa- ja metsäalueiden ja tonttien sekä vesialueiden hankintamenot. Näitä hankintamenoja ei yleensä vähennetä suunnitelman mukaisina poistoina taseesta, kuten esimerkiksi usein koneiden ja kaluston kohdalla tehdään, vaan tarvittaessa voidaan tehdä vähennys todetun arvonalentumisen perusteella. Erä rakennukset ja rakennelmat sisältävät kirjanpitovelvollisen toimintaa palvelevat sekä sijoitusluontoiset rakennukset ja rakennelmat. Kuten erässä maa- ja vesialueet, kirjataan näistä hyödykkeistä hankintamenot. Tähän erään hyväksyttävät rakennukset käsittävät yleensä yrityksen tuotanto- tai myymälätoimintaan liittyvät rakennukset tai esimerkiksi työntekijöiden työsuhteasuntoina toimivat rakennukset. Rakennelmia voivat esimerkiksi olla kevyet tilapäisrakennelmat ja polttoainesäiliöt. Aikaisemmista eristä poiketen aluerään koneet ja kalusto kirjataan kirjanpitovelvollisen käytössä olevien irtaimien hyödykkeiden kuten tuotantokoneiden, konttorilaitteiden, huonekalujen ja ajoneuvojen hankintamenot. Muita aineellisia hyödykkeitä voivat olla esimerkiksi taide-esineet tai yrityksellä käytössä olevien eläinten hankintamenot. Erän ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat ennakkomaksut ovat samanlaisia kuin aineettomien hyödykkeiden ennakkomaksut. Keskeneräiset hankinnat ovat sellaisia yrityksen itselleen valmistamien hyödykkeiden hankintamenoja, joiden valmistusprosessi

on kesken tilikauden päättyessä. Hankinnan valmistuessa kirjataan siirto esimerkiksi erään rakennukset ja rakennelmat, jos kyseessä on vaikkapa yrityksen itselleen rakentama tai rakennuttama toimitila. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Sijoitukset-erässä on sisällytettyinä kahdenlaisia eriä. Nämä ovat yrityksen osuudet muissa yrityksissä ja erinäisiä saamisia. Nämä molemmat jaetaan vielä kolmeen eri alaeerään sen mukaan, mikä on omistetun tai velallisen yrityksen suhde kirjanpitovelvolliseen yritykseen. Osuuksien alaevät ovat osuudet saman konsernin yrityksissä, osuudet omistusyhteisyhteisöissä ja muut osakkeet ja osuudet. Saamisten osuuksia puolestaan ovat saamiset saman konsernin yrityksiltä, saamiset omistusyhteisyhteisöiltä sekä muut saamiset. Saman konsernin yrityksiä ovat yritykset, jotka kuuluvat kirjanpitovelvollisen yrityksen kanssa samaan konserniin. Saman konsernin yrityksiä voivat olla emoyritys, tytär- ja sisaryritykset. Puheena olevien yritysten yhtiöosuuksien hankintamenot, kuten osuus avoimeen yhtiöön tai kommandiittiyhtiöön sekä osakkeet sisällytetään erään osuudet saman konsernin yrityksissä. Edellytyksenä tähän luonnollisesti on se, että kyse on pysyvistä vastaavista eli että osuus- ja osakeomistuksen odotetaan tuottavan tuloa usean tilikauden ajan. Omistusyhteisyhteisöitä puolestaan ovat yritykset, joista kirjanpitovelvollinen yritys omistaa yleensä noin 20-50%:n suuruisen osuuden ja jotka eivät kuulu samaan konserniin. Viimeisiin alaeeriin muut osakkeet ja osuudet sekä muut saamiset kirjataan osake- ja osuusomistuksia tai saamisia muista kuin konserni- tai omistusyhteisyhteisöissä. Muita osakkeita ja osuuksia ovat esimerkiksi sijoitusluonteiset osakkeet, jotka voivat olla luonteeltaan yrityksen varsinaista liiketoimintaa edistäviä osakkeita tai finanssisijoitusluonteisia yli 12 kuukaudeksi hankittuja osakkeita ja osuuksia. Saamiset kirjataan puolestaan silloin, jos saamisen on tarkoitus tuottaa tuloa kauemmin kuin 12 kuukauden ajan. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Vaihtuvat vastaavat

Vaihtuvat vastaavat on tarkoitettu tuottamaan tuloa enintään yhden tilikauden mittaisella ajanjaksolla. Vaihtuvat vastaavat ryhmitetään neljään pääryhmään, jotka ovat vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Vaihtuvat vastaavat jaetaan täten kahteen omaisuuslajiin, eli rahoitusomaisuuteen ja vaihto-omaisuuteen. Rahoitusomaisuus jaetaan taseessa alaryhmiin saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Vaihto-omaisuus esitetään oman nimikkeensä alla alaryhmineen.

Vaihto-omaisuudella tarkoitetaan joko sellaisenaan tai jalostettuina myytäväksi tarkoitettuja hyödykkeitä, joita ovat esimerkiksi raaka-aineet, puolivalmisteet, valmisteet ja tarvikkeet. Vaihto-omaisuuden neljä varsinaista erää ovat aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet/tavarat ja muu vaihto-omaisuus. Totuttuun tapaan viidentenä ryhmänä on ainoa rahoituserä, ennakkomaksut. Nämä erät ilmenevät taseessa lähinnä valmistustoimintaa harjoittavilla yrityksillä. Vähittäis- ja tukkukauppaa harjoittavat kirjanpitovelvolliset voivat esimerkiksi sisällyttää pakkaustarvikkeensa erään aineet ja tarvikkeet. Tämä jako korostuu erityisesti erässä valmiit tuotteet/tavarat: valmistustoimintaa harjoittavat yritykset kirjaavat myytäväksi tarkoitettut hyödykkeet valmiiksi tuotteiksi, kun taas vähittäis- ja tukkukaupan kirjanpitovelvolliset käyttävät erää tavarat. Erään muu vaihto-omaisuus sisällytetään esimerkiksi arvopaperikauppiaan myytäväksi hankkimat arvopaperit, kuten osakkeet ja joukkovelkakirjalainat. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Saamiset jaetaan kahteen pääryhmään, lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin. Lyhytaikaisten saamisten oletetaan tulevan suoritetuiksi 12 kuukauden kuluessa. Sekä lyhyt- että pitkäaikaiset saamiset jaetaan alaryhmiksi, jotka ovat myyntisaamiset, saamiset saman konsernin yrityksiltä, saamiset omistusyhteisyryksiltä, lainasaamiset, laskennalliset verosaamiset, muut saamiset sekä siirtosaamiset. Myyntisaamiset ovat tuotteiden ja palveluiden myyntiin eli liikevaihtoon liittyviä saamisia. Erään sisältyy myös tarvittaessa pysyvien vastaavien hyödykkeitä ja sijoituksia myytäessä syntyneitä saamisia. Lainasaamisissa esitetään annetuista rahalainoista syntyneet saamiset sekä myös henkilökuntalainoista johtuvat saamiset. Laskennalliset verosaamiset-erässä esitetään KPL 5:18:n mukaiset verosaamiset, jotka johtuvat kirjanpidon ja verotuksen välisistä jaksotuseroista ja väliaikaisista eroista. Esimerkiksi tilikautena, jossa tilikauden kulut ovat tuottoja suuremmat, näytetään kirjanpidossa tappio. Tällöin verotuksessa pienin verotettava tulo on kuitenkin nolla, eikä tappion näyttäminen johda negatiiviseen veroon eli veronpalautukseen. Siispä verotuksessa tappio vahvistetaan ja vähennetään seuraavien tilikausien verotettavista tuloista. Tällöin syntyy verosaaminen, joka saadaan hyväksi seuraavina vuosina, jos verotettavaa tuloa syntyy. Se esitetään tuloslaskelmassa laskennallisena verona eli verotuottona ja toisaalta taseessa laskennallisena verosaamisena. Viimeisenä vaihtuvien vastaavien eränä olevat siirtosaamiset ovat laskennallisia eriä. Maksuperusteella juoksevassa kirjanpidossa käsitellyt erät muutetaan tilinpäätöstä laadittaessa suoriteperusteisiksi. Tällöin syntyy siirtosaamisia, jotka ovat esimerkiksi tilikaudelta määräytyvä veronpalautus, etukäteen maksettu korko seuraavan tilikauden aikana kuluvasta lainaajasta tai vaikkapa etukäteen seuraavan tilikauden aikana kuluvasta vuokra-ajasta

maksettu vuokra. Tarvittaessa saamisen määrä selvitetään tilinpäätöstä laadittaessa laskennallisesti. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Rahoitusarvopaperit ovat kirjanpitovelvollisen kassaylijäämiensä tilapäiseksi sijoittamiseksi hankkimia arvopapereita, kuten osakkeita ja joukkovelkakirjalainoja. Nämä ovat enintään yhdeksi vuodeksi tehtyjä sijoituksia, ja ne jaetaan kolmeen alaeraan jotka ovat osuudet saman konsernin yrityksissä, muut osakkeet ja osuudet sekä muut arvopaperit. Vaihtuvien vastaavien viimeisellä rivillä olevat rahat ja pankkisaamiset ovat yrityksen käteisvaroja, kassavaroja, ja lyhytaikaisesti pankkiin talletettuja varoja. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

2.1.2 Taseen vastattava

Oma pääoma

Taseen vastattavaa-puolella olevaa omaa pääomaa voidaan pitää yrityksen vakavaraisuuden perustuksena, josta on säädetty osakeyhtiölaissa vaatimuksia. Tilinpäätöksen jälkeen mahdollinen osingonjako vaatii yhtenä edellytyksenä positiivisen oman pääoman. Oma pääoma jaetaan kuuteen alaeraan, jotka ovat osake- osuus- tai muu vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto, muut rahastot, edellisten tilikausien voitto (tappio) ja tilikauden voitto (tappio). (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Osake- osuus, tai muu vastaava pääoma sisältää yrityksen oman pääoman perustan. Osakepääoman erää käytetään osakeyhtiössä, osuuspääomaa osuuskunnassa ja yhdistyksessä vaikkapa peruspääomaa. Erään sisältyy sijoitettua omaa pääomaa, tulorahoitusta, hallussapitovoittoja tai siirtoja muista oman pääoman eristä kuten voittovaroista.

Ylikurssirahaston erä on jäännös ennen vuotta 2006 uudistetusta osakeyhtiölaista, eikä sitä voi enää kasvattaa. Rahastoa on silti mahdollista alentaa kuten osakepääomaa ja siitä voidaan myös tehdä siirtoja osakepääomaan osakeyhtiölaissa säädetyllä tavalla. Arvonkorotusrahaston erään puolestaan merkitään taseen pysyvien vastaavien maa- ja vesialueiden sekä arvopapereiden arvonkorotukset (KPL 5:17). Erä käyvän arvon rahasto liittyy kirjanpitoaissa säädettyyn mahdollisuuteen arvostaa rahoitusvälineet käypään arvoonsa (KPL 5:2a).

Erä muut rahastot sisältää aikaisemmista poiketen allensa kolme alaerää. Nämä ovat sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (vain osakeyhtiöt), yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot sekä muut rahastot. Sijoitetun vapaan omaan pääoman rahastoon kirjanpitovelvollinen osakeyhtiö voi merkitä sellaisia oman pääoman sijoituksia, joita ei merkitä osaksi osakepääomaa. Myös osakepääoman mahdollinen alentamismäärä poislukien tappion kattaminen tai varojen jakaminen voidaan sisällyttää sinne. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaisten rahastojen erä on tarkoitettu voittovaroja varten, ja rahaston voidaan nimetä käyttötarkoituksen mukaan, esimerkiksi virkistysrahastoksi. Tästä täytyy määrätä erikseen yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä. Viimeinen erä muut rahastot on sellaisia rahastoja varten, joidenka perustamisesta yhtiökokous voi päättää. Muuten rahaston käyttötarkoitus on sama kuin edellä mainitussa erässä yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaisissa rahastoissa. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Tilikauden voitto ilmoitetaan omassa pääomassa positiivisena ja tappio negatiivisena lukuna. Tappiota ei esitetä kuitenkaan taseen vastaavassa. Tilikauden voitto (tappio)-erä yhdistetään usein uudessa tilinavauksessa erään edellisten tilikausien voitto (tappio), ellei yhtiöjärjestyksessä tai yhdistyksen säännöissä määrätä voiton siirtämisestä muuhun rahastoon kuten aikaisemmin oli mainittu. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Tilinpäätössiirtojen kertymään sisällytetään kaksi erää, jotka ovat poistoerot ja verotusperusteiset varaukset. Tämä ryhmä liittyy verotuksen tuloksenjärjestelyyn, ja näitä tilinpäätössiirtoja saa tehdä vain jos ne vaikuttavat kirjanpitovelvollisen maksettavaksi tulevien verojen määrään. Poistoeroihin kirjataan elinkeinoverolain salliman poiston ja suunnitelman mukaisen poiston välinen erotus, joka vähennetään tuloslaskelmassa poistoeron lisäyksenä. Näin menetellään silloin, kun kirjanpitovelvollinen tekee suunnitelman mukaisen poiston summan ylittävän poiston. Syy siihen on se, että verotuksessa ei hyväksytä suurempaa poistoa kuin menojäännös. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Verotusperusteisia varauksia ovat esimerkiksi investointi- ja toimintavaraukset (KPL 5:15). Kirjanpidossa ei ole mahdollista muodostaa muita varauksia kuin sellaisia, joita kirjanpitovelvollinen vähentää verotuksessaan ja jotka vaikuttavat maksettavaksi tulevien tuloverojen määrään.

Pakolliset varaukset

Pakollisia varauksia voidaan tehdä silloin, jos yrityksellä on tiedossa tulevia vastaisia menoja ja menetyksiä joiden toteutuminen on väistämätöntä, mutta ne ovat sellaisia joista ei saa vastaavaa tuloa. Tällainen vastainen meno tai menetys on vähennettävä, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät: erä kohdistuu päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen, erän toteutumista on tilinpäätöstä laadittaessa pidettävä varmana tai todennäköisenä, erää vastaava tulo ei ole varma tai todennäköinen ja että erä perustuu lakiin tai kirjanpitovelvollisen sitoumukseen sivullista kohtaan. Pakolliset varaukset ovat siis yleensä toimitussitoumuksia, joista arvioidaan syntyvän kirjanpitovelvolliselle tappiota.

Muita pakollisia varauksia ovat eläkevaraukset, joka on käytössä vain jos yritys hoitaa eläkevelvoitteen itsensä ilman vakuutusyhtiöltä ottamaansa vakuutusta. Verovaraus on veroerä, jonka toteutumisen määrä tai ajankohta ovat kiistanalaisia ja siksi epävarmoja. Arvio maksettavaksi tulevan veron määrästä vähennetään tuloslaskelmasta. Tavanomaiset verojaksotukset kirjataan siirtovelkoina tai siirtosaamisina. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

Vieras pääoma

Taseen vastattavan puolen vieraan pääoman osio on puolestaan jaettu kahteen pääryhmään, eli pitkä- tai lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Nyrkkisääntönä pääomalainan lajitteluun pitkä- tai lyhytaikaiseen toimii jälleen yhden tilikauden eli 12 kuukauden mittainen ajanjakso. Kummassakin pääryhmässä esitetään kaksitoista alaerää, jotka ovat joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, lainat rahoituslaitoksilta, takaisinlainat eläkevakuutuslaitoksilta, saadut ennakot, ostovelat, rahoitusvekselit, velat saman konsernin yrityksille, velat omistusyhteisyriksille, laskennalliset verovelat, muut velat sekä siirtovelat. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

2.2 Tuloslaskelma

Tilinpäätöksen tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista, ja tulosta verrataan aina edellisen tilikauden tulokseen. Tuloslaskelman laatimiseen on kaksi yleisesti käytettyä kaavaa. Nämä ovat kululajikohtainen ja toimintokohtainen tuloslaskelma. Tuloksen esittämistapaa ei voi muuttaa, ellei se ole erityisesti tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Muita tuloslaskelmakaavoja ovat aatteellisen yhteisön ja säätiön

tuloslaskelma sekä kiinteistön tuloslaskelma. Pien- ja mikroyritykset voivat myös esittää tuloslaskelmansa erikseen määritetyillä lyhennetyillä kaavoilla. (Kerbs 2016.)

Kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava

1. LIIKEVAIHTO
2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos
3. Valmistus omaan käyttöön
4. Liiketoiminnan muut tuotot
5. Materiaalit ja palvelut
 - a) Aineet, tarvikkeet ja tavarat
 - aa) Ostot tilikauden aikana
 - ab) Varastojen muutos
 - b) Ulkopuoliset palvelut
6. Henkilöstökulut
 - a) Palkat ja palkkiot
 - b) Henkilösivukulut
 - ba) Eläkekulut
 - bb) Muut henkilösivukulut
7. Poistot ja arvonalentumiset
 - a) Suunnitelman mukaiset poistot
 - b) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
 - c) Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset
8. Liiketoiminnan muut kulut
9. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)
10. Rahoitustuotot ja -kulut
 - a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksistä
 - b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyryksistä
 - c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista
 - d) Muut korko- ja rahoitustuotot
 - e) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
 - f) Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
 - g) Korkokulut ja muut rahoituskulut
11. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA
12. Tilinpäätössiirrot
 - a) Poistoeron muutos
 - b) Verotusperusteisten varausten muutos
 - c) Konserniavustus
13. Tuloverot
14. Muut välittömät verot
15. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Kuva 1. Kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava (Kerbs 2016)

Tilinpäätöksen tuloslaskelman liikevaihtoon on sisällytetty tuotteiden ja palveluiden myyntituotot, joista on vähennetty annetut alennukset sekä verot kuten arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Liikevaihtoon sisällytetään kaikki vaihto-omaisuudesta saadut tuotot, eli siinä voi olla varsinaisten myyntituottojen lisäksi esimerkiksi väliaikaisesti saatuja vuokratuloja, arvopapereiden myyntituottoja tai vaikkapa yrityksen tiloissa olevien peliautomaattien provisioita, jos ne ovat yrityksen kannalta olennaisia ja säännöllisiä. Erää valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos käytetään itse tuotteensa valmistavien yritysten tuloslaskelmassa. Tähän erään ei sisällytetä yrityksen omaan käyttöön ottamia itse valmistettuja hyödykkeitä, vaan ne voidaan esittää erikseen rivillä valmistus omaan käyttöön. Liiketoiminnan muut tuotot eivät liity varsinaiseen suoritemyyntiin, mutta ne eivät ole myöskään rahoitustuottoja. Tällaisia tuottoja voivat olla esimerkiksi vakuutuksista saadut korvaukset tai muut avustukset ja tuotot. (Kerbs 2016.)

Liiketoiminnan kuluja ovat materiaalit ja palvelut, henkilöstökulut ja poistot ja arvonalentumiset. Materiaalit ja palvelut ovat kuluja, jotka liittyvät suoraan kirjanpitovelvollisen myymiin tuotteisiin ja palveluihin. Tällaisia kuluja voivat olla esimerkiksi myytäväksi tarkoitettujen tavaroiden ostot (aineet, tarvikkeet ja tavarat) tai alihankkijoilta ostetut työsuoritukset (ulkopuoliset palvelut). Henkilöstökulut jaetaan palkkoihin ja henkilösivukuluihin. Henkilösivukuluihin luetaan lakisääteiset eläkekulut, kuten TyEL. Yrittäjien itselleen ottaman YEL-vakuutuksen maksuerät kirjataan myös henkilösivukulujen eläkekuluiksi. Muita lakisääteisiä sivukuluja ovat työnantajan sairausvakuutusmaksut (ennen sosiaaliturvamaksut), tapaturmavakuutusmaksut, työnantajan työttömyysvakuutusmaksut sekä ryhmähenkivakuutusmaksut. Myös vapaaehtoiset henkilökunnalle otetut vakuutukset esitetään tässä tuloslaskelman ryhmässä. Muita liiketoiminnan kuluja, jotka esitetään tuloslaskelmassa, ovat mm. toimitilakulut, edustuskulut, hallintokulut, markkinointikulut ja matkakulut. Virallisessa tuloslaskelmassa näitä kuluja ei eritellä, mutta yrityksen toiminnasta riippuen voidaan kyseisen ryhmän kuluja seurata hyvinkin tarkkaan. (Kerbs 2016.)

Liikevoitto (-tappio) on edellä mainittujen tulojen ja menojen erotus. Kun tähän erään lisätään rahoitustuotot ja vähennetään rahoituskulujen osuudet, saadaan voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja. Tilinpäätössiirrot ovat tarkoitettu tuloverotuksessa vähennettävien erien kirjausta varten. Tuloverot-erään puolestaan kirjataan yritykselle verotettavan tulon perusteella määrätyt verot. Lopulta saadaan selville varsinainen tilikauden toiminnan tulos.

Toimintokohtaisen tuloslaskelman kaava

1. LIIKEVAIHTO
2. Hankinnan ja valmistuksen kulut
3. Bruttokate
4. Myynnin ja markkinoinnin kulut¹
5. Hallinnon kulut
6. Liiketoiminnan muut tuotot
7. Liiketoiminnan muut kulut
8. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)
9. Rahoitustuotot ja -kulut
 - a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä
 - b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyriyksissä
 - c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista
 - d) Muut korko- ja rahoitustuotot
 - e) Arvon alentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
 - f) Arvon alentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
 - g) Korkokulut ja muut rahoituskulut
10. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA
11. Tilinpäätössiirrot
 - a) Poistoeron muutos
 - b) Verotusperusteisten varausten muutos
 - c) Konserniavustus
12. Tuloverot
13. Muut välittömät verot
14. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Kuva 2. Toimintokohtaisen tuloslaskelman kaava (Kerbs 2016)

Toimintokohtainen tuloslaskelmakaava eroaa kululajikohtaisesta kaavasta siten, että siinä esitetään rahoituskuluja edeltävät kulut neljässä eri ryhmässä. Nämä ovat hankinnan ja valmistuksen kulut, myynnin ja markkinoinnin kulut, hallinnon kulut sekä liiketoiminnan muut kulut. Muuten tuloslaskelman kaavat ovat keskenään yhdenmukaisia tuotosten erittelyiden osalta. (Leppiniemi & Kisanlahti 2018.)

2.3 Tase-erittelyt

Tase-erittelyihin on määritelty jokaisen tase-erän yksityiskohtainen sisältö. Muista eristä poiketen ei yhtiön omaa pääomaa eritellä tase-erittelyissä. Tase-erittelyiden tarkoitus on varmentaa yhdessä liitetietojen kanssa kirjanpidon oikeellisuus ja tarkastettavuus.

Tase-erittelyissä on lueteltava yksityiskohtaisesti taseeseen tilikauden päättyessä merkityt pysyvät vastaavat, vaihtuvat vastaavat, vieras pääoma ja pakolliset varaukset. Esimerkkinä vaihtuvien vastaavien tase-erittelyssä luetellaan yrityksen varastossa oleva vaihto-omaisuus. Tätä kutsutaan inventaariksi. Pysyvistä vastaavista ei ole joka tilikauden päättyessä pakko laatia yksityiskohtaisia luetteloita. Tällöin riittää tilikaudella tapahtuneiden muutosten esittäminen, kuten uusien ja poistettujen koneiden luetteloiminen. Tase-erittelyissä tulee myös ilmetä esimerkiksi arvonalennukset ja korotukset tai vaikkapa hyödykkeiden palautukset sekä peruutukset. Tase-erittelyihin sisällytetään myös sellaiset hyödykkeet, joiden taloudellinen pitoaika ei ole päättynyt vaikka niiden hankintameno olisikin jo poistettu kokonaisuudessaan. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2018.)

Tase-erittelyt ovat kirjanpitovelvollisen yksityisiä asiakirjoja eikä niitä rekisteröidä, mutta ne tulee säilyttää samalla tavalla kuten muu julkistettava tilinpäätösaineisto. (KPL 3:13.)

2.4 Liitetiedot

Liitetietojen tarkoitus osana tilinpäätöstä on täydentää tasetta, tuloslaskelmaa sekä mahdollista rahoituslaskelmaa (KPL 3:1). Tällä tavalla varmistetaan yhden tilinpäätöksen periaatteista eli oikean ja riittävän kuvan antaminen. Liitetiedot ovat yrityksen kannalta olennaisia tietoja tuloksesta, taloudellisesta ja rahoitussellisesta asemasta. Näitä ovat mm. pitkäaikaiset lainat, henkilöstön lukumäärä ja yrityksen omien osakkeiden ja osuuksien hankinnat ja luovutukset. (Leppiniemi & Kykkänen 2019.)

2.5 Tilinpäätöksen jälkeen

Itse tilinpäätös, yrityksen kirjanpito sekä muut tositteet eli aineisto tulee säilyttää huolellisesti siten, että viranomaiset ja tilintarkastajat pystyvät tarkastelemaan sitä Suomesta käsin ilman aiheetonta viivästystä. Tilinpäätös, tililuettelo, mahdollinen toimintakertomus sekä luettelot kirjanpidosta ja aineistoista tulee säilyttää vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisen jälkeen. Tositteet, liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto ja viranomaisilmoitukset on säilytettävä vähintään 6 vuotta tilikauden päättymisvuoden lopusta. (Kerbs 2016.)

Osakeyhtiön on pidettävä enintään kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä varsinainen yhtiökokous. Ennen yhtiökouksen järjestämistä on suoritettava

tilintarkastus. Tarvittaessa voidaan kutsua koolle ylimääräinen yhtiökokous. Varsinaisessa yhtiökokouksessa osakeyhtiön on päätettävä tilinpäätöksen vahvistamisesta ja voiton käyttämisestä. Lisäksi päätetään vastuuvapaudesta hallituksen sekä hallintoneuvoston jäsenille ja toimitusjohtajalle. Varsinainen yhtiökokous myös valitsee hallituksen jäsenet sekä tarvittaessa hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajat. (Osakeyhtiölaki, 5:3§.)

Yhteisöt ja säätiöt ovat tilintarkastusvelvollisia. Yhteisöiksi luetaan osakeyhtiöt, avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt, asunto-osakeyhtiöt, osuuskunnat ja yhdistykset. Yksityisillä elinkeinonharjoittajilla ei ole tilintarkastusvelvollisuutta. Jollei muualla laissa ole toisin säädetty, voidaan tilintarkastaja jättää valitsematta yhteisöissä, joissa sekä päättyneellä että sitä edeltäneellä tilikaudella on täytynyt enintään yksi seuraavista edellytyksistä: taseen loppusumma on 100 000 euroa, liikevaihto 200 000 euroa tai yhteisön palveluksessa on keskimäärin kolme henkilöä. Arvopaperikauppaa harjoittavissa yrityksissä tai holding-yhtiöissä tilintarkastus on kokorajoista riippumatta aina pakollinen. (Kerbs, 2016.)

Tilintarkastajana voi toimia vain hyväksytty tilintarkastaja, joka on koulutukseltaan joko HTM tai KHT. Vähintään yhden tilintarkastajan on oltava KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö, jos vähintään kaksi seuraavista rajoista ylittyy tarkastettavalla tilikaudella: taseen loppusumma on 25 000 000 euroa, liikevaihto 50 000 000 euroa ja yhteisön palveluksessa on keskimäärin 300 henkilöä. Myös julkisesti noteraatun yhtiön tilintarkastajista ainakin yhden on oltava KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö. (Kerbs, 2016.)

Tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta on ilmoitettava jäljennös rekisteröitäväksi Patentti- ja rekisterihallitukselle (PRH), jos kirjanpitovelvollinen on osakeyhtiö, osuuskunta, keskinäinen vakuutusyhtiö tai vakuutusyhdistys. Avointen yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden tulee toimia samoin, jos niiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö tai edellä mainittu yhtiö. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös muita yhtiömuotoja, jos näiden tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi pienen kirjanpitovelvollisen rajoista. Jäljennös on toimitettava kaupparekisteriin kuuden kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. Osuuskuntien ja osakeyhtiöiden osalta aika on kuitenkin kaksi kuukautta tilinpäätöksen vahvistamisesta. Asunto-osakeyhtiöiden, keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden, sekä asumisoikeusyhdistyksien että asunto-osuuskuntion ei tarvitse ilmoittaa tilinpäätöstä PRH:lle. Yhteisö on täyttänyt ilmoittamisvelvollisuutensa, kun se toimittaa rekisteröitävät tilinpäätöstiedot verohallinnolle veroilmoituksen yhteydessä. Verohallinto välittää silloin

sähköisesti tilinpäätösasiakirjat PRH:een, joka julkaisee kaupparekisterissä tilinpäätös-tiedot. (Kerbs, 2016.)

3 TILINPÄÄTÖKSEN VALMISTELU

3.1 Kirjanpito

Tilinpäätöksen laatimista edeltää yrityksen taloudellisten tapahtumien systemaattinen muistiinmerkintä eli kirjanpito. Kirjanpitolaissa on määrätty, mitä kirjanpitoon merkittävillä liiketapahtumilla tarkoitetaan, miten kirjaukset tehdään ja mitä yhteenvetoja, laskelmia ja selvityksiä kirjanpidosta on saatava tehtyä. Kirjanpitolain mukaan kirjanpitäjän on myös noudatettava hyvää kirjanpitotapaa eli käytännössä vakiintuneita hyviä menettelytapoja. Yhtenä esimerkkinä kirjausten perusteella tehtävistä raporteista on tilinpäätös, joka on kirjanpitolaissa säädettyssä muodossa esitetty yhteenveto kirjanpidon liiketapahtumista. (Leppiniemi & Kykkänen, 2019.)

Taloudellisten tapahtumien eli liiketapahtumien kirjaaminen toteutetaan juoksevassa kirjanpidossa. Liiketapahtumia ovat tulot, kuten tavaroiden ja palveluiden myynti. Menoja puolestaan voivat olla uusien koneiden, raaka-aineiden ja työntekijöiden hankkiminen. Rahoitustapahtumia syntyy silloin, kun yritys maksaa ostamansa tuotteet tai saa asiakkailtaan maksusuorituksia. Myös vaikkapa yrityksen omistajan sijoittaessa varojaan yritykseen syntyy rahoitustapahtuma. Näiden kolmen edellämainitun lisäksi liiketapahtumia ovat myös erinäiset oikaisu- ja siirtomerkinnät. Liiketapahtuma syntyy silloin, kun yrityksen ja ulkopuolisen toimijan raja ylitetään yrityksen reaali- tai rahaprosessin puolella. Reaaliprosessin puolella yritys vastaanottaa tuotannon tekijöitä ja luovuttaa suoritteita. Rahaprosessin puolella taas näillä tapahtumilla on peilikuvansa, eli menevät ja tulevat maksut – niinkutsutut rahavirrat. Rahapuolella ovat lisäksi yrityksen rahoitusfunktiioon liittyvät kassaan- ja kassastamaksut sekä rahoitusmarkkinoilla tapahtuva yrityksen oman ja vieraan pääoman sijoittaminen sekä palauttaminen. (Leppiniemi & Kykkänen, 2019.)

3.2 Tilinpäätöksen vaatimukset

Tilikauden tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden sisällä tilikauden päättymisestä. Tilinpäätöstä varten kirjanpitovelvollisella yrityksellä on oltava kirjanpidosta sekä tositteista että muista kirjanpitoaineistojen lajeista luettelo, josta selkiävät niiden keskinäiset yhteydet sekä säilytystavat. Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta kirjanpidon olennaisuusperiaatetta noudattaen.

Tilinpäätöksen laatimisessa noudetaan yleisiä tilinpäätösperiaatteita. Näitä ovat jatkuvuus, johdonmukaisuus, sisältöpainotteisuus, varovaisuus, tasejatkuvuus, suoriteperusteisuus, tase-erien erillisarvostus ja netottamiskielto. (Kerbs, 2016.)

Yrityksen tilikauden loppupuolella voi syntyä tuloja tai menoja, jotka kohdistuvat seuraavalle tilikaudelle. Silloin sovelletaan jaksotussäännöksiä. Esimerkiksi yritykselle tulleissa kululaskuissa voi olla eriä, jotka tulevat maksettaviksi vasta tilikauden jälkeen. Tällöin menoerä tulee jaksottaa ostovelkana seuraavalle tilikaudelle. Samat periaatteet koskevat mm. yrityksen omia myyntisaamisia. Jos tilinpäätöshetkellä olevissa veloissa on vieraalla valuutalla ostettuja tuotteita, kirjataan niistä velat euromääräiseksi tilinpäätöspäivän kurssin mukaisesti. Mahdolliset kurssivoitot tai -tappiot kirjataan myyntituottojen tai ostojen oikaisueriin. Muita tilinpäätösvientejä ovat esimerkiksi seuraavan tilikauden aikana erääntyvien pitkäaikaisten saamisten ja velkojen lyhennyserien siirtäminen lyhytaikaisiin. (Kerbs, 2016.)

Rahoitussäännöksiä ovat esimerkiksi periaate siitä, että tilikauden aikana tapahtuvat tulot kirjataan tuloslaskelmaan tuotoiksi. Tällöin kuluina vähennetään ne menot, joista ei enää todennäköisesti saada niitä vastaavaa tuloa, kuten myös menetykset. Taseeseen merkatut saamiset kirjataan nimellisarvoon, mutta enintään todennäköiseen arvoon. Jos vaikkapa arvopaperin senhetkinen käypä markkinahinta on tilinpäätöksen aikana alempi kuin hankintameno, voidaan se kirjata alkuperäisen hankintamenon sijasta alempaan arvoonsa. Tällöin tehdään kirjanpidossa kirjaus rahoituskuluksi. (Kerbs, 2016.)

Myös tilikauden lopulla maksettuja palkkoja tulee tarvittaessa jaksottaa. Jos esimerkiksi eläkevakuutuksien osalta yritys ilmoittaa kuukausittain TyEL-vakuutusta tarjoavalle yhtiölle palkat, on tilikauden viimeinen maksuerä velkana. Aikaisemmin vakuutusmaksut perustuivat ennalta tehtyyn arvioon, ja näissä tapauksissa vakuutusyhtiöille toimitettiin vuosittainen ilmoitus maksetuista palkoista luontoisetuineen. Tämän jälkeen yritys sai mahdollisimman nopeasti vakuutusyhtiöltä arvion maksuista, jonka perusteella tarkistettiin velan tai saatavan määrä tilinpäätökseen. Yritysten, joiden tilikausi ei ole yksi kalenterivuosi, ei ollut mahdollista saada lopullista laskelmaa vakuutusyhtiöltä. (Kerbs, 2016.) Vuodesta 2019 lähtien yritykset siirtyivät ilmoittamaan maksamansa palkat suoraan uuteen kansalliseen tulorekisteriin, jonka kautta vakuutusyhtiöt saavat tiedot reaaliaikaisesti kuukausittain laskuttamiaan vakuutusmaksuja varten.

3.3 Poistot tilinpäätöksessä

Tilinpäätöksen yhteydessä tehdään myös yrityksen vuosittaiset poistot. Pysyvien vastaavien poistot tehdään pääsääntöisesti aina ennalta laadittujen suunnitelmien mukaisesti eli niin sanottuina sumupoistoina. Näitä poistokelpoisia pysyviä vastaavia ovat aineettomat hyödykkeet ja aineelliset hyödykkeet, kuten yrityksen käytössä olevat koneet sekä ajoneuvot. Näitä aineettomia hyödykkeitä kutsutaan myös kuluvaiksi käyttöomaisuudeksi. (Kerbs, 2016.) Poistosuunnitelmaa muutetaan aina vastaamaan hyödykkeen jäljellä olevaa tulonodottamiskykyä. Jos esimerkiksi hyödyke on vaurioitunut tai yrityksen toiminassa on tullut muutoksia joiden vuoksi hyödykettä ei enää voi käyttää, tulee hyödykkeestä tehdä arvonalentumiskirjaus. Jos kuluvan käyttöomaisuuden käypä arvo on verovuoden lopussa sen poistamatonta menojäännöstä pienempi ja verovelvollinen pystyy todistamaan sen, on mahdollista tehdä lisäpoisto joka alentaa menojäännöksen käyvän arvon suuruiseksi. Yksittäisen koneen arvonalenema ei oikeuta yritystä lisäpoistoon, jos kaikkien koneiden yhteenlaskettu käypä arvo ei ole alle menojäännöksen yhteismäärän. (Kerbs, 2016.)

Poistojen tarkoituksena on vähentää pysyviin vastaaviin kuuluvien hyödykkeiden hankintameno niistä tuloista, joita hyödykkeen vaikutusaikana saadaan kyseisen hyödykkeen myötävaikutuksella. Pysyvät vastaavat ovat usein hyödykkeitä, jotka hankitaan useampaa kuin yhtä tilikautta varten ja siksi sen hankintamenokin on järkevää jaksottaa useammalle kuin yhdelle tilikaudelle. Poistoja voidaan tehdä täysimääräisinä, eli elinkeinoverolain (EVL) mukaan sallittuina enimmäispoistoina tai suunnitelman mukaisina poistoina. Esimerkkinä koneiden ja kaluston poiston suuruus tilikauden aikana voi olla enintään 25% menojäännöksestä. Poistojen teossa tulee olla johdonmukainen, eikä verotuksessa hyväksytä suurempia poistoja kuin mitä aikaisempina tilikausina on kirjanpidossa tehty. Syy, miksi näin menetellään, on se, että omistajalle ei voida näyttää kirjanpidossa poistoja muuttamalla suurempaa jaettavaa voittoa kuin mitä veronsaajalle näytetään veroilmoituksessa. Siispä ottaessaan käyttöön täydet EVL-poistot hyödykkeistään sitoutuu kirjanpitovelvollinen tekemään ne jokaisen tilikauden päättyessä huolimatta siitä, aiheutuuko raskaista poistoista jatkuvia tappioita tai jopa oman pääoman menetys. Tästä syystä täysien poistojen tekeminen tulosvaikutuksen vuoksi ei ole kirjanpitolain mukaista eikä tarkoituksenmukaista. (Leppiniemi, 2017.)

4 CASE: YRITYS X:N TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMINEN

Tutkimusosiossa tarkastellaan toimeksiantajayrityksen tilinpäätöstä. Erityisesti huomiota kohdistetaan tilinpäätöksen valmisteluvaiheessa tehtyihin kirjauksiin että tilikauden ajalta sekä tilikauden lopussa että itse varsinaisiin tilinpäätöskirjauksiin. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa tilinpäätöksen valmistelussa mukana olevia käytäntöjä sekä löytää uutta tietoa, jota voidaan hyödyntää tilinpäätöksen valmistelussa vastaavan kaltaisten yritysten kohdalla kirjanpitäjän tai kirjanpitovelvollisen näkökulmasta.

Opinnäytetyön tutkittavana yrityksenä toimii varsinaissuomalainen, Turussa toimiva ravintola-alan yritys, joka on perustettu vuonna 1996. Yritys on yhtiömuodoltaan osakeyhtiö. Yrityksen liikevaihto oli vuonna 2018 noin miljoonan euron luokkaa ja se työllisti noin kaksikymmentä henkilöä. Toimeksiantajayrityksen tilikausi on kalenterivuosi tammi-kuusta joulukuuhun.

Tutkimuksen kohdeyritys on arvonlisäverovelvollinen yritys, jonka tulee tehdä kuukausittainen kirjanpito sekä veroilmoitus. Tilinpäätöshetkeä on edeltänyt koko yrityksen tilikauden eli kaksitoista kuukautta kestänyt kuukausittainen kirjanpito.

Seuraavaksi käsitellään vaihe vaiheelta toimintatavat ja menetelmät, joita on harjoitettu asiakasyrityksen tilinpäätöstä valmistellessa.

4.1 Tilikauden saamiset

Tilikauden aikana yrityksen kassavaroista tai pankkisaamisista on tehty nostoja, joista ei olla toimitettu tositteita kirjanpitoon. Kuukausittaisessa kirjanpidossa näitä tapahtumia kirjataan selvittelytilille. Tapahtumia voidaan hyvän kirjanpitotavan mukaisesti oikaista selvittelytililtä asianmukaisille meno- ja kulutileille, jos kirjanpidettävä toimittaa puuttuvat tositteet kirjanpitoon. Näitä oikaisuja voidaan tehdä vallitsevan käytännön mukaan mille tahansa avoinna olevalle kuukaudelle tilikauden aikana. Yleensä suurin osa puuttuvista tositteista toimitetaan vasta tilikauden päättävänä kuukautena, jolloin ne kuitataan kirjanpitoon sekä huomioidaan kuukausittaisessa veroilmoituksessa. Jos tilikauden päättyessä selvittelytileillä on vielä tapahtumia, joista ei ole tositteita, kirjataan nämä tapahtumat tilille 1755 Saamiset osakkailta ja omaisilta. Tällöin yrityksen osakkaalle syntyy

yritykselle velka, jota hän voi tarvittaessa lyhentää esimerkiksi siirtämällä rahaa yrityksen pankkitilille.

4.2 Tilikauden ostovelat

Tilikauden lopulla yritykset usein tekevät ostoja tai hankintoja, joiden suoritettava eräpäivä on seuraavan tilikauden puolella. Tällöin osto kirjataan kuluksi päättyvän tilikauden loppuun kirjauksella per Ostot an Ostovelat. Yleisimmin ostovelat liittyvät tuotannontekijöiden hankkimiseen, kuten sähkö- tai puhelinkuluihin liittyvät velat. Ostovelkojen esittäminen tilinpäätöksessä edellyttää käytettävissä olevan laskun sisällyttämisen kirjanpitoon. Ostovelka kuitataan suoriteperusteen mukaan pois kirjanpidosta silloin, kun kirjanpitovelvollinen suorittaa ostosta maksun.

4.3 Tehdyt poistot

Yrityksen kirjanpidossa on käytössä neljä tiliä taseen vastaavan puolella, joista tehtiin menojäännöspoistoja tilikauden päättyessä. Nämä tilit olivat 1074 Vuokrahuoneiston perusparannusmenot, 1160 Koneet ja laitteet (alv) sekä 1200 Kalusto ja muu irtain (alv) että 1201 Kalusto ja muu irtain. Jokaisella tilillä on käytössä ennalta suunniteltu poiston osuus, joka on prosentteina tilillä 1074 20% ja loppuilla tileillä 25%. Ennalta laaditut suunnitelmanmukaiset poistot on määritelty EVL:n asettamien enimmäispoistojen mukaan. Tasetilien ollessa arvonlisäverollisia tilejä suoritetaan tileiltä poistot vasta tilikauden viimeisen kuukauden veroilmoituksen laatimisen jälkeen.

Poistokirjaukset tehdään koneiden tai kaluston kohdalla esimerkiksi tapaan per 6870 Poisto koneista ja kalustosta an 1200 Kalusto ja muu irtain (alv). Vuokrahuoneiston perusparannusmenot luokitellaan vastaavassa yrityksen aineettomien oikeuksien joukkoon, joten niistä tehdään kirjaus per 6830 Poisto aineettomista oikeuksista an 1074 Vuokrahuoneiston perusparannusmenot (alv).

Esimerkki tehdystä poistosta Liitetiedoissa

Yrityksen tilinpäätöksen mukana toimittamissa liitetiedoissa voidaan merkitä tilikauden päättyessä tehdyt poistot. Esimerkiksi aineellisten hyödykkeiden poistojen ollessa kyseessä voidaan liitetietoihin ilmaista poistosuunnitelma ja -menetelmä seuraavalla tavalla:

”Yhtiön aineelliset hyödykkeet on arvostettu muuttuvaan hankintamenoonsa. Yhtiön omistamien kuluviene aineellisten hyödykkeiden hankintameno poistetaan ennalta laaditun suunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on kaluston osalta määritelty EVL:n enimmäispoistojen mukaan.”

Liitetiedoista tulee myös ilmetä poistettavan hyödykkeen laji, suunniteltu pitoaika, sekä poistoprosentti että poistomenetelmä. Tässä alla olevassa esimerkissä poistokelpoinen hyödyke on lajiltaan Koneet ja kalusto, jonka pitoaika on 8 vuotta, poistoprosentti 25% (EVL:n sallima enimmäispoisto) sekä poistomenetelmä menojäännöspoisto. Poistettava menojäännös koostuu kolmesta eri taseen tilistä, jotka oli lueteltu aiemmin.

Seuraavassa taulukossa puolestaan esitetään itse poiston teko tilinpäätöksessä aineellisten hyödykkeiden osalta.

Taulukko 1. Esimerkki tehdystä poistosta.

	2019	2018
Koneet ja kalusto 1.1.	20.337,76 €	-
Lisäykset	0,00 €	-
Vähennykset	-4.937,21 €	-
Poistot	-3.850,41 €	-
Koneet ja kalusto 31.12.	11.550,41 €	20.337,76 €

Liitetiedoissa ja tase-erittelyissä voidaan taulukon mukaisesti näyttää tilikauden aikana taseen tilille tehdyt lisäykset sekä vähennykset. Alle kolmen vuoden kalusto ja muut pienhankinnat kirjataan vuosikuluiksi tuloslaskelmaan, eivätkä ne siksi vaikuta lisäyksinä taseeseen.

4.4 Palkkajaksotukset

4.4.1 TyEL- ja TVM-jaksotus

TyEL- ja TVM-jaksotuksessa on kysymys kirjanpitovelvollisen suorittamien työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksujen täsmäyttämistä kirjanpidon mukaan maksettujen palkkojen laskennallisiin vakuutusmaksuosuuksiin. Yleensä yritykset, joilla on työntekijöitä, maksavat TyEL-maksuja kuukausittaisesti vakuutusyhtiöille kuukausittaisten

maksettujen palkkojen perusteella. Muussa tapauksessa on järkevää käsitellä maksetut ja velaksi jaksotetut vakuutusmaksut yrityksen taseessa, josta kirjanpitovelvollinen näkee suoraan, kuinka paljon TyEL-maksuja on vakuutusta tarjonneelle vakuutusyhtiölle maksettu ja miten paljon velkaa – tai saatavaa – on kertynyt. (Lindroth, 2016)

Vuodelle 2019 työeläkejärjestelmä uudistui siten, että työnantajille tuli velvollisuudeksi ilmoittaa henkilöstölle maksamansa palkat ja muut palkkiot tulorekisteriin. Tällöin poistui myös tarve kuukausittaisesta ilmoituksesta eläkevakuutusyhtiöille, jotka saattavat nykyään tarkastaa suoraan asiakkaidensa palkkatiedot tulorekisteristä. Käytännössä tämä tarkoittaa siis sitä, että yritykset tekevät maksetuista palkoista kuukausittain vain yhden ilmoituksen tulorekisteriin, josta eläkevakuutusyhtiöt laskevat kuukausittaisten vakuutusmaksujen määrän. Tässä opinnäytetyössä toimeksiantajayritys ei ole maksanut TyEL- eikä TVM-maksuja kuukausittain. Seuraavissa taulukoissa esitetään tilinpäätöstä tehdessä laadittu TyEL- ja TVM-maksujen jaksottaminen.

Taulukko 2. TyEL-jaksotus.

Maksetut palkat (TyEL)	204.766,19 €
Maksettu TyEL-maksua 2019	56.770,68 €
TyEL-vakuutus% (25,20%)	51.601,08 €
TyEL-velka (saaminen)	-5.169,80 €

Kuten laskelmasta voi havaita, on tilikaudella 2019 maksettu työttömyyseläkemaksua enemmän kuin olisi laskennallisesti ollut tarpeen. Tässä tapauksessa tilinpäätöstä laadittaessa tehdään kirjaus per 6130 TyEL-maksut an 1803 Eläkevakuutus (siirtosaamiset).

Taulukko 3. TVM-jaksotus.

Maksetut palkat (TVM)	204.766,19 €
Maksettu TVM-maksua 2019	4.277,48 €
TVM-vakuutus% (2,55 %)	5.221,54 €
TVM-velka (saaminen)	944,06 €

Aiemmin käsitelty tulorekisteriuudistus koskee myös työttömyysvakuutusmaksuja, joita kirjanpitovelvollinen yritys maksaa neljä kertaa vuodessa. Toisin kuin TyEL-maksujen kohdalla todettiin, on kirjanpitovelvollinen yritys maksanut tilikaudellaan vähemmän työttömyysvakuutusmaksuja kuin olisi pitänyt. Tällöin yritykselle muodostuu tilikauden lopussa lisää TVM-velkaa, joka merkitään taseen tilille 2965 Työnantajan pakolliset vakuutusmaksut (siirtovelat) kirjauksella per 6410 Työttömyysvakuutusmaksut an 2965.

4.4.2 Lomapalkkajaksotus

Toimeksiantajayrityksellä on ollut työsuhteessa tilikauden aikana keskimäärin 20 työntekijää. Suoritusperusteisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti kaikki työntekijöiden velat tulee olla kirjattuna kirjanpitovelvollisen taseeseen. Vuosilomalain mukaisesti jokainen yrityksen työntekijä ansaitsee lomaa, ja tästä syystä yrityksen maksettavaksi vuoden aikana kertynyt lomapalkkavelka lasketaan vuoden lopussa sekä kirjataan taseen lomapalkkamenojen siirtovelkatilille. Lomapalkkavelat lasketaan aina kertymisperiaatteella. (Lindroth 2016.)

Lomapalkkavelat on laskettu ja jaksotettu seuraavan kaavan mukaisesti:

$(\text{Lomapalkat } 11,50 \% \times \text{Bruttopalkat}) + (\text{Sosiaalikulut } 30 \% \times \text{Bruttopalkat}) - \text{Aiemmin kirjatut Lomapalkkamenot (Siirtovelat)}$

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä tehty lomapalkkajaksotus:

Taulukko 4. Lomapalkkajaksotus.

Lomapalkkajaksotus 2019	
Bruttopalkat	183.802,79 €
Lomapalkat 11,50 %	21.137,32 €
Sosiaalikulut 30%	6.341,20 €
Lomapalkat yhteensä	27.478,52 €
Aiemmin kirjattu	32.848,32 €
Kirjataan	-5.369,80 €

Erä 'bruttopalkat' koostuu tilikauden aikana maksetuista työntekijäpalkoista, ylityönlistä, muista palkanlistä sekä sairausaikain ja vanhempainvapaiden palkoista. Lomapalkkajaksotuksen summan ollessa negatiivinen, tehdään kirjaus per 2962 Lomapalkkamienot (siirtovelat) an 5330 Lomapalkkojen jaksotus. Tässä tapauksessa toimeksiantajayrityksen taseessa kertyneen lomapalkkavelan määrä pienenee.

4.5 Inventaario

Tilikauden lopussa kirjanpitovelvollisen on toimitettava kattava inventaario mahdollisesta tavaravarastostaan kirjanpitoa varten. Toimeksiantajayrityksen tavaravarasto koostuu hyödykkeistä, joita se on tilikauden aikana hankkinut toisilta yrityksiltä myymistä varten. Tästä syystä tavaravarasto esitetään taseen nimikkeessä vaihto-omaisuudessa erän "Tavarat" alla. Toimeksiantajayrityksen kirjanpidossa ei ole käytössä FIFO- eikä LIFO-periaatetta, jossa varastossa tapahtuvia hankintoja sekä käyttöjä kirjattaisiin kuukausittain, vaan kirjataan ainoastaan tilikauden lopussa tapahtunut alkuvaraston ja loppuvaraston muutos yrityksen toimittaman inventaarin antamien tietojen mukaan.

Toimeksiantajayrityksen tavaravarasto on inventaarin mukaan kasvanut tilikauden aikana. Silloin inventaari lisätään kirjanpitoon kirjaamalla per Tavarat an Tavaravaraston muutos, jolloin Tavarat-tilin saldo suurenee. Tavaravaraston pienentyminen kirjattaisiin toisinpäin, eli per Tavaravaraston muutos an Tavarat.

4.6 Verotili ja verojaksotukset

Tilikauden päättyessä verojen maksun seurantaan käytetyn verotilin summa siirretään tilinpäätöstä varten verosaamisten tilille taseen vaihtuviin vastaaviin, jos yrityksen Oma-Vero-tilillä on kirjanpitovelvolliselle kuuluvia veroihin käyttämättömiä varoja. Seuraavan tilikauden aikana maksettavan tuloveron arviosta tehdään laskelma ja niin kutsuttu verojaksotus.

Arvioidun tuloveron määrä lasketaan seuraavalla kaavalla:

Tilikauden voitto / tappio + puolet edustuskuluista + veronlisäykset ja viivästyskorot + muut lisäykset, sakot yms. + verot aikaisemmilta tilikausilta – tuloslaskelman muut verovapaat tuotot = **Verotettava tulos yhteensä**

Verotettava tulos yhteensä x Laskennallinen vero 20 % - tilikaudelta maksetut ennakko-
verot

= Maksettava (+) tai palautettava (-) vero.

Jos laskelman tuloksena on maksettavaa tuloveroa, kirjataan saatu summa siirtovelaksi omalle tililleen. Jos taas loppusumma jää negatiiviseksi, eli veroa on maksettu enemmän tilikauden aikana kuin olisi ollut tarpeen tai jos tilikausi on päättynyt tappioon, kirjataan summa siirtosaamisiin omalle tililleen.

EVL- ja MVL-alaisilta yhteisöiltä peritään myös yleisradiovero, jos verovelvollisen yhteisöllä on muodostunut tilikaudella vähintään 50 000 euron edestä verotettavaa tuloa. Veron määrä alarajan kohdalla on 140 euroa ja sen ylittävältä osalta +0,35 %, mutta kuitenkin enimmillään 3000 euroa. Verotettavaa tuloa pitäisi siis olla 867 143 €, jotta saavutettaisiin veron maksimimäärä. (Kerbs 2016) Yleisradiovero on verotuksessa vähennyskelpoista, joten tilinpäätöksessä siitä tehdään kirjaus per 8760 Muut vähennyskelpoiset liikekulut an 2968 Tuloverot (siirtovelat).

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa esitettiin tilinpäätöksessä tehtäviä kirjauksia, laskelmia sekä toimintatapoja. Tutkimuksen perusteena oli toimeksiantajayrityksen opinnäytetyötä varten luovutettu aineisto ja teoriaosuudessa käytetty lähdekirjallisuus. Opinnäytetyön tuloksena oli useampi hyödyllinen esimerkki kirjanpitovelvollisen tilinpäätöksessä tehtävistä kirjauksista, joista useasta on nähtävillä esitetyn teorian mukainen laskelma toimeksiantajayrityksen kirjanpidosta. Tutkimuksessa on myös mainittu useampi hyvän kirjanpitotavan mukainen toimintatapa, joita voidaan hyödyntää sekä tilitoimistojen että yrittäjien toiminnassa. Empiriaosuuden suurimpana vahvuutena voidaan pitää sen ajantasaisuutta, sillä tutkittava aineisto on luotu opinnäytetyön kirjoittamisen aikana viimeisimpiä säännöksiä noudattaen. Tämän myötä opinnäytetyössä on pystytty hyödyntämään viimeisimpää alan ammattilaisten tietoa uudenlaisista toimintatavoista, joita esimerkiksi tulorekisteri uudistuksen myötä on kehitetty.

Opinnäytetyön alkuperäisenä tavoitteena oli avata ja tutkia kirjanpitovelvollisen sekä kirjanpitäjän näkökulmasta tilinpäätöksen valmistelua. Tarkoitus oli laatia aiheesta tapaus- tutkimuksena työ, jossa olisi tutkittu vaihtelevaa tapahtuvaa kirjanpitäjän ja asiakkaan vuorovaikutusta aina tilikauden lopusta tilinpäätöksen laatimisen aloittamiseen. Opinnäytetyön alkuperäisenä toisena tavoitteena tämän dokumentoinnin lisäksi oli tehdä tutkimus, jossa olisi käyty läpi tilinpäätöksen laatimisen aikana kohdattavia haasteita sekä ongelmatilanteita ja esitetty niihin ratkaisuja sekä toimintamalleja, joita kirjanpitoa opiskelevat, taloushallinnon ammattilaiset tai vaikkapa kirjanpitovelvolliset olisivat voineet hyödyntää tulevaisuudessa. Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkoituksena oli avata sekä itse tilinpäätökseen liittyviä dokumentteja kuten tase ja tuloslaskelma, että käydä läpi yleisimpiä tilinpäätöksessä tehtäviä toimenpiteitä joita ovat esimerkiksi poistot.

Opinnäytetyön teoriaosuus oli osittain haastavaa tehdä, ja suurimmaksi ongelmaksi opinnäytetyötä tehdessä muodostuikin empiriaosuuden näkökulmasta hyödyttömän teorian rajaaminen pois. Erityisen vaikeaa tästä tulikin siksi, että sain käyttööni toimeksiantajayrityksen tilinpäätösaineiston vasta hyvin myöhäisessä vaiheessa opinnäytetyön tekoprosessia. Tässä vaiheessa opinnäytetyön kirjoittamista olikin alkuperäinen ajatus tilinpäätöksen valmistelua edesauttavien toimenpiteiden dokumentoinnista jäänyt syrjään kokonaan, koska se olisi ollut lähestulkoon mahdoton toteuttaa vasta siinä vaiheessa, kun itse tilinpäätös oli jo tehty. Tutkimusosuuden suunnitellun toteutustavan jouduin tästä

syystä hylkäämään, ja nyt jäljellä on pelkästään tapauskohtainen tutkimus toimeksiantajayrityksen tilinpäätöksestä. Huolimatta näistä ongelmista ja muutoksista, joita niiden perusteella tehtiin, on opinnäytetyön tutkimusosuudessa saatu jokseenkin riittävä aikaansaannos joka vastaa työn suunnittelussa asetettuihin kysymyksiin sekä täyttää tavoitteensa.

LÄHTEET

Kerbs, T. 2016. Juoksevasta kirjanpidosta tilinpäätökseen käytännönläheisesti. 1. painos. Viro:Meedia Zone OÜ.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360.

Leppiniemi, J. Kaisanlahti, T. 2018. Tilinpäätäjän käsikirja. 4., uudistettu painos. Alma Talent Oy.

Leppiniemi, J. Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 10., uudistettu painos. Alma Talent Oy.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Tilisanomat 2016. Palkkojen ja sosiaalikulujen suoriteperusteinen kirjaaminen. Viitattu 25.5.2020. <https://tilisanomat.fi/henkilostohallinto/palkkojen-ja-sosiaalikulujen-suoriteperusteinen-kirjaaminen>

Tilisanomat 2017. Poistot kirjanpidossa ja verotuksessa: milloin täysiiä poistoja on ja ei ole järkevää tehdä? Viitattu 25.5.2020. <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/poistot-kirjanpidossa-ja-verotuksessa-milloin-taysia-poistoja-on-ja-ei-ole-jarkevaa-tehda>

Toimeksiantajayrityksen tilinpäätös vuodelta 2019.

